

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:
«Формування стратегії сталого розвитку АПК України»

Виконавець:

студент ЦЗВФН
Журило Сергій Сергійович _____

Науковий керівник:

д.е.н., професор
Андрейченко Андрій Вадимович _____

Одеса-2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Одним із найліпших методів гарантування відповідних умов для забезпечення життєдіяльності сучасного та майбутніх поколінь світовим суспільством вважається концепція сталого розвитку. За умов посилення глобалізаційних процесів та акценту України на інтеграцію в європейський простір, виникає необхідність прийняття зобов'язань стосовно дотримання принципів сталого розвитку. Аграрний сектор, у відміну від численних інших галузей, попри економічні труднощі, демонструє позитивні тенденції у зростанні та має особливий вплив на національну економіку. Відтак, стабільність його розвитку буде визначальною для загальної динаміки економічного функціонування

Багатофункціональність аграрного виробництва, яка визнається вітчизняними економістами-аграрниками та є основою європейської аграрної політики, вимагає досягнення та підтримки гармонії у всіх його аспектах: економічному зростанні, забезпеченні продовольчої безпеки, охороні навколишнього середовища та розвитку сільських територій. Недвозначність у виборі шляху розвитку аграрного сектору в користь сталого підходу стає все більш яскравою.

Формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України визначається низкою факторів, які впливають на сучасний стан та перспективи розвитку сільськогосподарського сектору в Україні. Це, зокрема: проблеми економіки, соціальна відповідальність, зміни клімату, глобальна конкуренція, забезпечення продовольчої безпеки, політичні та економічні реформи. Кожен із зазначених факторів відіграє особливу роль в формуванні відповідної стратегії. Так, світ стикається з викликами щодо ефективного використання ресурсів та збереження природи, що визначає актуальність визначення стратегії сталого розвитку для українського агропромислового сектору; врахування соціальних аспектів управління агропромисловим комплексом необхідне для забезпечення справедливого розподілу користей від сільськогосподарської діяльності та підтримки місцевих громад; агропромисловий сектор є особливо вразливим до змін клімату, тож розробка стратегії сталого розвитку дозволяє адаптувати аграрний сектор до нових кліматичних умов та мінімізувати негативні впливи на довкілля; забезпечення конкурентоспроможності аграрного виробництва України на світовому ринку передбачає впровадження сучасних технологій та підвищення ефективності виробництва; сталий розвиток агропромислового комплексу є ключовим фактором для забезпечення національної продовольчої безпеки та зниження залежності від імпорту; нинішні політичні та економічні зміни в Україні вимагають нових підходів до розвитку агропромислового сектору, які враховують сучасні тенденції та вимоги. Тож, в сукупності можна зробити висновок, що формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України є важливим завданням, що враховує комплекс економічних, екологічних та соціальних факторів для створення ефективного та стійкого аграрного сектору в країні.

Метою дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України.

Для досягнення зазначеної мети в роботі вирішувалися такі **задачі**:

- проаналізувати поняття, необхідність та основні завдання стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України;
- вивчити порядок розробки стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України та її змістове заповнення;
- розглянути європейський досвід формування стратегій розвитку агропромислового комплексу;
- охарактеризувати Україну як агропромислову державу;
- здійснити оцінку структури аграрного ринку;
- проаналізувати поточну стратегію розвитку України;
- розглянути категорію брендингу країни як місця, привабливого для проживання;
- охарактеризувати економічну міцність сільськогосподарського підприємництва;
- оцінити ефективність та ризики діяльності зі стратегічного розвитку країни.

Об'єкт дослідження є економічні відносини, що виникають під час формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України.

Предмет дослідження є формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України.

Методи дослідження. У процесі дослідження були використані такі загальнонаукові та спеціально-правові методи наукового пізнання як: діалектичний; герменевтичний; системно-структурний; формально-логічний; порівняльно-правовий.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр складається зі вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (109 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 116 сторінок. Основний зміст викладено на 105 сторінках. Робота містить 1 таблицю, 12 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези у ІХ Міжнародній науково–практичній конференції (2023 р.): Андрейченко А. В., Журило С. С. Окремі питання екологічного стану агропромислового комплексу. *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 вересня 2023 р.)*. Одеса, 2023. С. 37-39.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України»* проаналізовано поняття, необхідність та основні завдання стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України, вивчено порядок розробки стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України та її змістове

заповнення, розглянуто європейський досвід формування стратегій розвитку агропромислового комплексу.

У другому розділі *«Аналіз стратегічного розвитку агропромислового комплексу України»* проаналізовано сучасний стан України як агропромислової держави; здійснено оцінку структури аграрного ринку; проаналізувати поточну стратегію розвитку України.

У третьому розділі *«Економічне обґрунтування напрямків стратегічного розвитку агропромислового комплексу України»* розглянуто категорію брендингу країни як місця, привабливого для проживання; охарактеризовано економічну міцність сільськогосподарського підприємництва; здійснено оцінку ефективності та ризику діяльності зі стратегічного розвитку країни.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження щодо шляхів підвищення конкурентоспроможності на муніципальному рівні дозволило зробити такі висновки:

1. Стратегія сталого розвитку агропромислового комплексу України є системним планом, спрямованим на забезпечення взаємної гармонії між економічним, соціальним та екологічним розвитком сільськогосподарського сектору. Ця стратегія розглядається як інтегрована модель, спрямована на підтримку та покращення сучасного аграрного виробництва, збереження ресурсів та забезпечення стійкості галузі в довгостроковій перспективі.

Необхідність стратегії сталого розвитку має забезпечити: економічну стійкість (забезпечення стійкості та конкурентоспроможності агропромислового сектору в умовах глобалізації та ринкової конкуренції); соціальну відповідальність (збалансований розвиток, який сприяє соціальному добробуту та забезпеченню якісного життя сільського населення); екологічну збалансованість (збереження природних ресурсів, підтримка екологічно чистого виробництва та мінімізація негативного впливу на довкілля); інноваційний розвиток (залучення сучасних технологій та інновацій для підвищення продуктивності та якості сільськогосподарського виробництва).

Основними завданнями стратегії сталого розвитку є:

- підвищення ефективності виробництва, зокрема, запровадження сучасних агротехнічних та технологічних рішень для підвищення врожайності та зниження витрат;

- соціальне забезпечення сільського населення, а саме створення умов для підвищення рівня життя та доступу до освіти та медичних послуг;

- забезпечення екологічної стійкості, тобто розвиток агропромислового сектору, який мінімізує негативний вплив на довкілля та зберігає природні ресурси;

- забезпечення ринкової конкурентоспроможності - підтримка експортної спрямованості та розвитку інновацій для конкуренції на світовому ринку;

- розбудова інфраструктури, а саме забезпечення сучасної інфраструктури для зручності виробництва, зберігання та транспортування

сільськогосподарської продукції

2. Порядок розробки стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України включає кілька етапів, а саме: 1) підготовчий етап (включає оцінку економічного, соціального та екологічного стану агропромислового комплексу України, визначення проблем та викликів й залучення різних зацікавлених сторін, включаючи представників влади, бізнесу, науки, та громадськості; 2) визначення місії (включає визначення бажаного майбутнього стану агропромислового комплексу та встановлення основних завдань та цілей, які визначають роль сектору в суспільстві; 3) визначення стратегічних цілей і завдань (включає визначення ключових напрямків розвитку, таких як підвищення продуктивності, соціальне забезпечення та екологічна стійкість, а також конкретизація кроків та дій, необхідних для досягнення поставлених цілей); 4) аналіз інструментів та ресурсів (включає аналіз економічних, правових та організаційних інструментів для впровадження стратегії й визначення фінансових, технічних, та людських ресурсів для реалізації стратегії); 5) розробка конкретних заходів та проєктів (включає розробку деталей заходів, які допоможуть досягти поставлених цілей, а також визначення етапів та кроків для ефективного реалізації стратегії); 6) залучення громадськості та консультування (включає залучення громадськості для отримання додаткових ідей та перевірки прийнятих рішень, а також утворення партнерств із стейкхолдерами для спільної реалізації стратегії); 7) розробка моніторингових та оціночних механізмів (включає розробку системи показників для відстеження прогресу реалізації стратегії та розробку механізмів для оцінки результатів та внесення необхідних корекцій); 8) підготовка стратегії до прийняття (включає підготовку повного та систематизованого документу зі стратегією, а також забезпечення готовності до прийняття стратегії владними органами); 9) впровадження та моніторинг (це, зокрема, запуск конкретних проєктів та заходів, орієнтованих на досягнення цілей стратегії, а також постійне відстеження та аналіз впровадження стратегії та внесення необхідних корекцій).

3. Європейський досвід свідчить про те, що врахування екологічних, економічних та соціальних аспектів сприяє створенню гармонійного та сталого агропромислового комплексу. Реалізація цих стратегій може бути допомогою для інших країн у розробці власних ефективних підходів до розвитку сільського господарства, сприяючи при цьому вирішенню глобальних викликів, таких як забезпечення продовольства, боротьба зі змінами клімату та забезпечення сталого розвитку. Такий обмін досвідом визначає не лише економічні вигоди, але й сприяє спільній відповідальності країн у вирішенні актуальних проблем глобальної громади.

4. Агропромисловий сектор є важливою складовою національної економіки, стратегічну роль якого обґрунтовано внеском у формування продовольчої безпеки та незалежності держави, розвитком внутрішнього і зовнішнього ринків та нарощування експортного потенціалу України. Ефективне функціонування структурно-функціональних параметрів агропромислового сектора економіки є не лише основою забезпечення

збалансованості економічної, соціальної та екологічної сфер держави, але й підвищення рівня добробуту населення, формування його зайнятості.

Успіх агропромислового сектору України залежить від комплексного підходу до управління ресурсами, впровадження сучасних технологій, підтримки влади та створення сприятливого бізнес-середовища. Досягнення в цих напрямках сприятимуть не тільки збільшенню продуктивності агросектору, але й сприятимуть утвердженню України як важливого гравця на світовій агропромисловій арені.

5. призначення інфраструктури аграрного ринку полягає у забезпеченні руху сільськогосподарської продукції від виробника до споживача, на підставі чого під інфраструктурою аграрного ринку потрібно розуміти діяльність суб'єктів господарювання, які надають посередницькі послуги з реалізації цієї продукції, допоміжні послуги (зберігання, пакування, передпродажну підготовку тощо), та суб'єктів, які виконують функції та повноваження, необхідні для реалізації сільськогосподарської продукції (Гарантійний фонд виконання зобов'язань за складськими документами на зерно, Державний агент із забезпечення експорту та імпорту зерна і продуктів його переробки, органи сертифікації органічного виробництва, акредитовані лабораторії на агропродовольчому ринку, державні органи ветеринарної медицини та інші).

6. Аналіз поточної стратегії розвитку агропромислового комплексу України є важливим для формування раціональних рішень та визначення стратегічних напрямків, спрямованих на стабільний та сталий розвиток цього важливого сектору національної економіки.

Агропромисловий сектор України стоїть перед рядом викликів і можливостей. Це, зокрема, впровадження інноваційних технологій у виробництво, створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу в агросфері, а також удосконалення системи підтримки сільськогосподарських виробників. Необхідним є й використання природних ресурсів та врахування екологічних аспектів у стратегічному плануванні. Активна роль держави, сектору бізнесу та громадськості визначатиме успіх реалізації стратегії та визначатиме подальші перспективи для агропромислового комплексу України

7. Для виведення та просування товару на ринку важливу роль відіграє брендинг, який ідентифікує товар із його товаровиробником, формує імідж та є запорукою якості. Політика брендингу, починаючи від створення товару й продовжуючи його існуванням на ринку, є важливою складовою маркетингової діяльності провідних товаровиробників. Для товаровиробника досягнути лояльності та стійкої прихильності споживачів до свого товару – головне завдання його політики брендингу.

На сьогодні, у світлі концепції сталого еколого-економічного розвитку, набувають особливої важливості «екологічні товари», а отже і екологічний брендинг. Тому становить собою неабиякий інтерес з'ясування сутності, особливостей та стану останнього в Україні, що актуалізує перспективи подальших досліджень у цьому напрямку.

8. Економічна міцність сільськогосподарського підприємництва виступає

не лише як елемент структури агропромислового комплексу, але й як ключовий фактор, що визначає його конкурентоспроможність та здатність адаптуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі. Забезпечення стабільності та ефективності підприємств відіграє критичну роль у забезпеченні продовольчої безпеки, розвитку економіки та підвищенні якості життя сільського населення.

Важливим елементом економічної міцності є раціональне використання ресурсів, впровадження сучасних технологій, а також розвинені системи управління та маркетингу. Сприяючи сталому розвитку та забезпечуючи сталісність прибутковості, сільське господарство стає не лише джерелом економічного зростання, але й важливим ланком в системі забезпечення стійкості всього суспільства.

Впровадження заходів, спрямованих на підтримку економічної міцності сільськогосподарських підприємств, потребує комплексного підходу з боку держави, бізнесу та наукових установ. Такий підхід дозволяє створити умови для високоефективного та сталого розвитку агропромислового комплексу України, сприяючи впровадженню інновацій, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню стійкого економічного росту.

9. Однією з ключових умов ефективності є визначення конкретних цілей та завдань, які відповідають внутрішнім і зовнішнім викликам. Спрямованість на інновації, підвищення якості продукції та розробка узгоджених стратегій маркетингу грають важливу роль у досягненні цих цілей.

Врахування ризиків є не менш важливим етапом. Встановлення механізмів передбачення, оцінки та управління ризиками є ключовими для забезпечення стійкості агропромислового комплексу перед економічними, екологічними та соціальними турбулентностями. Також, слід враховувати соціальний аспект стратегічного розвитку, взаємодію з сільським населенням, підтримку малих та середніх фермерських господарств та створення умов для забезпечення соціальної стабільності.

Оцінка ефективності та ризиків стратегічного розвитку агропромислового комплексу країни вимагає балансування між інноваційними підходами, врахуванням ризиків та уважним плануванням для забезпечення сталого розвитку. Цей процес слугує основою для створення агропромислового сектору, який не лише відповідає сучасним викликам, але й забезпечує благополуччя суспільства та високий ступінь конкурентоспроможності на світовому ринку.

АНОТАЦІЯ

Журило С.С. «Формування стратегії сталого розвитку АПК України»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом» Одеський національний економічний університет. Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – економічні відносини, що виникають під час формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України.

У роботі розглядаються теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України: проаналізовано поняття, необхідність та основні завдання стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України, вивчено порядок розробки стратегії сталого розвитку агропромислового комплексу України та її змістове заповнення, розглянуто європейський досвід формування стратегій розвитку агропромислового комплексу.

Проаналізовано сучасний стан України як агропромислової держави; здійснено оцінку структури аграрного ринку; проаналізувати поточну стратегію розвитку України.

Розглянуто категорію брендингу країни як місця, привабливого для проживання; охарактеризовано економічну міцність сільськогосподарського підприємництва; здійснено оцінку ефективності та ризику діяльності зі стратегічного розвитку країни.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, перспективи, брендинг, стратегія, сталий розвиток.

ANNOTATION

Zhurylo S.S. "Formation of a strategy for the sustainable development of the agricultural industry of Ukraine"

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity» under the master's program «Economics, planning and business management». – Odesa National Economic University. – Odesa, 2023.

The thesis consists of three chapters. The object of the study is economic relations that arise during the formation of a strategy for the sustainable development of the agro-industrial complex of Ukraine.

The paper examines the theoretical, methodical and applied aspects of the formation of a strategy for the sustainable development of the agro-industrial complex of Ukraine: the concept, necessity and main tasks of the strategy for the sustainable development of the agro-industrial complex of Ukraine are analyzed, the procedure for developing a strategy for the sustainable development of the agro-industrial complex of Ukraine and its content is studied, the European experience in the formation of strategies is considered development of the agro-industrial complex.

The current state of Ukraine as an agro-industrial state is analyzed; the structure of the agricultural market was evaluated; analyze the current development strategy of Ukraine.

The category of country branding as an attractive place to live is considered; the economic strength of agricultural entrepreneurship is characterized; an assessment of the effectiveness and risks of the strategic development of the country was carried out.

Keywords: agro-industrial complex, prospects, branding, strategy, sustainable development.